Bureau de dépôt / Afgifte kantoor : Edegem 1
VU / ER : Jean Cordaro Vekenveld 14 B-2550 Kontich

België—Belgique
2650 Edegem 1
8/4660

Journée du luth
le 10 octobre. Expo, conférences, ateliers, et un ***concert exceptionnel****. Venez nombreux !*

Luitdag
Op10 october. Tentoonstelling, workshops, en een **uitzonderlijk concert**!

Wij rekenen op uw komst!

Info p. 18-20

Geluit-Luthinerie

Driemaandelijkse uitgave van de Belgische Luitacademie
Publication trimestrielle de l'Académie belge du Luth

N°27 09 / 2004

De la rédaction
Jean Cordaro

Nous sommes sûr que vous revenez en pleine forme de vos vacances. Et que vous attendez de pied ferme les prochaines activités de l'Académie Belge du Luth. Réservez si ce n'est pas déjà fait le ***dimanche 10 octobre*** *pour venir à la Journée Belge du Luth. Un concert exceptiopnnel vous est proposé ainsi qu'une clinique du luth. A l'occasion de la venue de Hopkinson Smith à Gand en décembre nous préparons pour vous un goûter musical afin de jouer ensemble de la musique et discuter de notre cher instrument.*

Van de redactie
Greet Schamp
Vice voorzitster

Met goed opgeladen batterijen, na een fijne zomervakantie gaan we er weer flink tegenaan. De luitdag is in zicht en biedt voor elk wat wils, zoals u uitgebreid kunt lezen in het programma. We hopen dat u dan massaal komt om al dat moois te horen en vooral ook om zelf wat te spelen, hetzij op het vrij podium of anders bij de workshops. Floris De Rycker vertelt ons in dit tijdschrift over wat hij het afgelopen jaar bij Paul Beier in Milaan op barokluit heeft bijgeleerd. Ronn Mc Farlane's artikelenreeks "Beyond the Basics" start ook vanaf dit nummer. Verder heeft Godelieve Spiessens nog een tot hiertoe onbekende Antwerpse luitslager, Frans Canis van onder het stof der vergetelheid gehaald. Peter Verhoeven vertelt ons hoe je kleine en grote herstellingen aan luiten aanpakt. Met de mensen van de Bijloke hebben we een plan voor een luitnamiddag waar we samen kunnen musiceren en van gedachten wisselen, op dezelfde dag dat Hopkinson Smith er 's avonds zijn recital geeft. Een niet te missen kans dus! Wij vernemen ook graag uw reacties en verzuchtingen (op luitgebied uiteraard) op het ondertussen wel bekende adres.

Sommaire / Inhoud

De la rédaction / Van de redactie....p. 1
Tips van een aankomend luitist....p. 2
Antwerpse luitslagers deel 2....p. 4
Rumeurs / Geruchten .... p. 5 & 14
CD's....p. 6
Editions....p. 6
Agenda....p. 7
Geestelijke controle....p. 8
Humor....p. 9
Grote en kleine herstellingen....p. 10
Petites et grandes réparations....p. 12
Zoekertjes / Petites annonces....p. 16
Supplément musical / Muziekbijlage....p. 17
Journée Belge du Luth / Belgische Luitdag....p. 18
Plan d'accès / Wegwijzer....p. 20
Info....p. 20

Tips van een aankomend luitist

Floris De Rycker

Floris De Rycker

Beste muziekliefhebbers,

Er werd mij gevraagd enkele goede oefeningen te schetsen die mijn luitspel verbeterden. Dit doe ik graag omdat ik ervan overtuigd ben dat een juiste en gepersonaliseerde aanpak je meer plezier doen beleven aan muziek en je instrument. Ontwikkel oefeningen die je, op dit moment, écht vooruithelpen en beslis zelf hoeveel tijd je, in deze toevallige periode van je leven, aan het instrument wil spenderen. Proberen rationeel een vast studiesysteem te volgen werkt demotiverend en helpt de muziek zeker niet vooruit. Het is leuk om de muziek ten dienste te stellen van je levenskwaliteit. Helaas keren veel mensen het om.
Zelf studeerde ik drie jaar bij Philippe Malfeyt in Gent en Leuven en afgelopen jaar bij Paul Beier in Milaan, twee uitstekende leraars waaraan ik veel te danken heb.

Laat ons starten met… sorry: toonvorming. Dat blijft ons toch een heel leven achtervolgen… so let's face it!

1. Dat oefeningen op losse snaren zeer goed zijn, is niets nieuws. Ook ik moet toegeven dat het vruchten afwerpt. Toch begin ik me hierbij na tien minuten te vervelen, dus dan stop ik er ook mee. Als ik mijn luitje omgord, probeer ik me rationeel en zakelijk op te stellen. Ik heb hier een vinger en er hangt daar een snaar: hoe kan ik hier de best mogelijke klank mee verkrijgen?
Je zult merken dat de positie van je rechterhand niet veel zal verschillen van de positie van alle grote luitisten en dat zulke oefeningen héél langzaamaan toch een beetje plezant kunnen worden. Voor een optreden heb je nooit de tijd om fatsoenlijk op te warmen en als je je met deze tien minuten "concentratie" en "bewust aanvoelen" safe voelt, heb je al heel wat bereikt.

2. Ik heb ook veel aan volgende oefening:

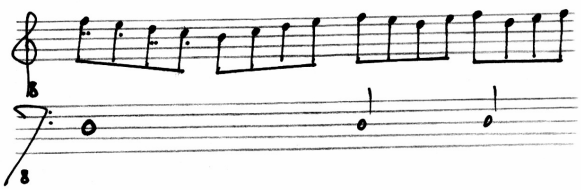

Dit doe ik, zo traag mogelijk (een metronoom is eerlijker dan je eigen aanvoelen), in alle posities en in alle toonaarden (meestal de toonaard van het stuk dat ik erna ga spelen om voortdurend herstemmen te vermijden). Belangrijk is om de snaren "bewust" diep in te drukken en hierbij de exacte plaats van het raakpunt op de vinger te leren "voelen". Oefeningen doen zonder ze voortdurend op de partituur te volgen, helpt hier heel veel bij: je wordt meer gewaar, je luistert en kijkt beter naar wat je precies doet, je leert muziek sneller van buiten leren en je leert je instrument veel sneller kennen. Doen dus!
Paul Beier raadt aan, na de snaar diep ingedrukt te hebben, de toon af te breken door de vinger onmiddellijk terug te zetten. Hij noemt dit het "PLANTING-PRINCIPLE". Dit klinkt in het begin erg raar, maar zo bereid je de volgende toon goed voor. Je toon zal erop vooruitgaan door dit bewust te oefenen, ook bij oefeningen op losse snaren.
3. Na een tijd klinkt de volgende aanpassing fris:

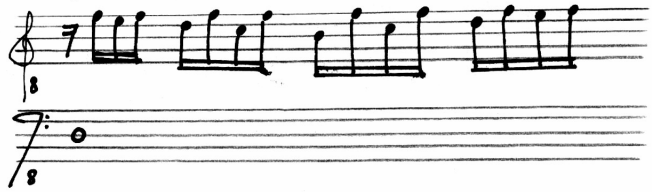

4. Of:

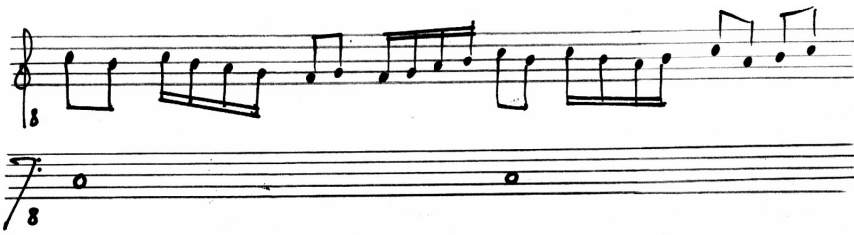

5. Of natuurlijk gewoon de traditionele toonladders in alle posities.

6. Een goede oefening voor de linkerhand is, om oefening 4 op één snaar te spelen, waarbij je de positiewisselingen en de positie van de linkerhand goed in het oog kan houden. Let erop dat je hand stabiel blijft en dat de positiewisseling echt door de linkerelleboog gedragen wordt. Je voelt na een tijd vanzelf wat kan en niet kan, wat goed aanvoelt en wat niet, en dat is een uitstekende bagage om aan de vingerzetting van een nieuw stuk te werken.

7. Voor de linkerhand doe ik ook volgende oefeningen:
a) “COUNTINGEXERCISE”; het basisprincipe is

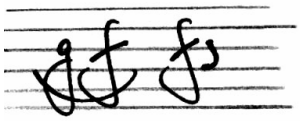

Dat is één. En dit breidt je uit door bijvoorbeeld zes keer af te trekken. De limiet is tien en eindigen doe je steeds met de versiering. Onderzoek wat allemaal mogelijk is met die vier vingertjes en zet na een tijd de vingers die je niet actief oefent op andere snaren om je hand te stretchen.
b) “HAMMEREXERCISE”

De linkerhand verandert lichtjes van positie al naargelang je met je tweede of vierde vinger klopt. Hierbij let ik er op dat mijn pink of middelvinger steeds mooi tegen de fret staat.

c) Andere leuke oefeningen voor de linkerhand:

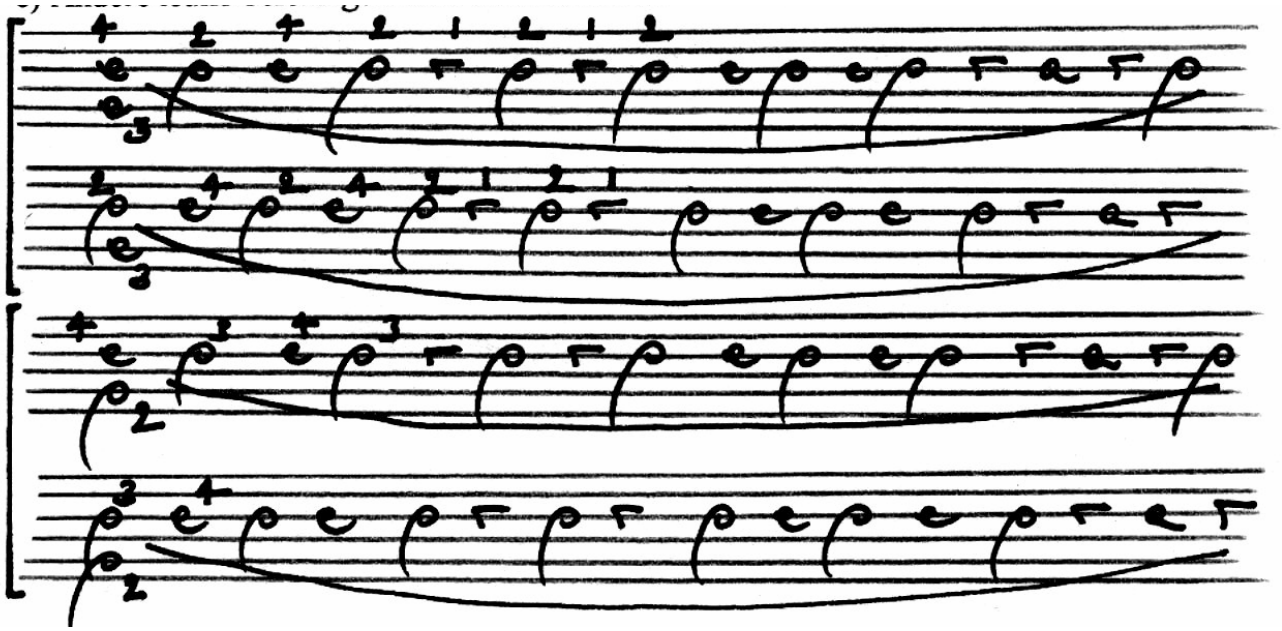

Je kunt dezelfde greep ook verschuiven naar andere posities, maar de losse snaar blijft steeds los.
Interessant om te proberen: de oefeningen voor de linkerhand spelen terwijl je rondloopt. Je zult voelen dat dit op een bepaalde manier de spieren van de linkerarm meer ontspant en dit gevoel kan je daarna ook sneller bereiken terwijl je zit. En het vormt een goede rede om eens van die verdomde stoel af te komen.
Alle vorige principes kan je ook op je stukken toepassen: Steeds traag oefenen (metronoom op 35!) en alles bewust bekijken, aanhoren en voelen. Een muzikale zin even memoriseren helpt hierbij. Zo leer je vanaf het begin de juiste gewoonten en reflexen.
Uit een oefening kan je passages waarmee je het moeilijk hebt destilleren en er een cirkeloefening in alle toonaarden van maken zoals de toonaard-oefeningen die ik in het begin beschreef. Dan kan je die spelen tijdens je opwarmingsessie en zo ga je erg snel vooruit.
Have a good time! floris@tiscali.be

Meer weten over mijn jaar Milaan?
www.musico.it (= homepage van Paul Beier)
www.scuolecivichemilano.it
www.fondazionemarcofodella.it

Gestolen luit

Op wo. 2 juni jl. werd de 8 korige luit (Paul Thomson-1984) van Marianne Buisseret gestolen uit de auto van Adriaan Vernaillen.Verwittig indien je deze luit aangeboden krijgt Marianne Buisseret -Hofstraat 247 / 9000 Gent tel 09 2259576 GSM 0473 813592 of Adriaan Vernaillen - Hof ten berg 3 / 1640 Sint-Genesius-Rode GSM 0477 931068 e-mail: casa.allegra@skynet.be of Lieven Misschaert - Zandstraat 468 / 8200 Brugge GSM 0472 833042 tel. & Fax 050 311910 e-mail: lieven.misschaert@worldonline.be

Antwerpse luitslagers, deel 2

Godelieve Spiessens

Franciscus Canis

(°Gent? ca. 1504-+Wenen? vóór 12 januari 1555)

De familienaam Canis is een gelatiniseerde vorm van De Hondt en vermoedelijk was Frans Canis een broer van de meer bekende componist **Cornelis Canis Janszn (De Hondt)** (Gent, 1506?-1562), die in 1532-1542 zangmeester in Gent en Rijsel was en daarna tot 1555, eenzelfde functie bekleedde in de hofkapel van Karel V in Wenen. Cornelis Canis kwam terug naar Gent en deed daar op 12 januari 1555 een fundatie voor een muziekmis in de Sint-Jacobskerk. Op verzoek van zijn overleden broer Franchois schonk hij een bijkomende erfrente van 20 sch. voor dertien geldschenkingen op zes Mariafeesten, waarvan er tien voor zijn ouders en zuster bestemd waren[1]. Vermoedelijk werd broer Frans Canis dus ook in Gent en ca. 1504 geboren als Janszoon en is hij vóór 12 januari 1555 overleden, wellicht in Wenen. Daar de ouders en een zuster toen blijkbaar nog in leven waren, moet Frans tamelijk jong overleden zijn.

In 1538-1539 was een Frans Canis schalmeier in Gent en in 1541 -1542 was een naamgenoot Antwerps stadsspeelman[2]. In 1544 speelde een zekere Frans met zijn gezel, een aantal missen en loven in de kapel van O.-L.-Vrouw-Lof in de Antwerpse hoofdkerk, waarvoor hij 8 schellingen en 8 denieren opstreek: "Betaelt vor dat Franssen ende synnen medegeselle van dat sy dit jar diverse missen ende loven in de cappelle gespeelt hebben by Gielis ... s. 8 d. 8." Frans speelde ook nog in een mis die de ambassadeur van Engeland liet doen: "Betaelt Franssen vor dat hy spelde de misse die dabbassadueer van Yngellant dede doen ... d. 8." Steeds in hetzelfde jaar 1544 kregen de speellieden Frans, Artus en Joosken vanwege de kapel een fooi van 3 sch. 4 den. voor hun Sint-Ceciliafeest: "Op sinte Secilien dach Artus, Frans ende Joosken vor een gratie ... s. 3 d. 4."[3] Volgens De Burbure zou het hier om Frans Canis gaan, maar o.i. kan het ook **Frans de Hertoghe** geweest zijn die in 1549 Antwerps stadsspeelman zou worden[4]. Immers indien het Canis zou geweest zijn, had men hem in de rekeningen van de kapel naar alle waarschijnlijkheid "Frans den stadsspeelman" genoemd. In 1547-1548 staat een Franciscus Canis als "cytharoedus" hetzij luitspeler in de hofkapel van keizer Karel V vermeld[5]. Vermoedelijk is deze luitspeler te identificeren met zowel de gewezen Gentse schalmeier als de gewezen Antwerpse stadsspeelman, die zijn broer Cornelis naar Wenen zal gevolgd zijn. Het hoeft geen verwondering te wekken dat een stadspijper ook luitspeler was -Frans Canis was niet het enige geval. In die tijd was het immers de traditie dat een speelman zoveel mogelijk instrumenten kon bespelen. Een **Peter Canis** was in 1567-1583 keizerlijk zanger in Wenen[6] en het is niet uitgesloten dat die een verwant, misschien een zoon van Franciscus, was.

Voetnoten

(1) B. BOUCKAERT, Cornelius Canis (+ 1562) in Ghent and Lille. New biographical Evidence, in: Tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis, LI-2 (2001), p. 85.

(2) Zie B. BOUCKAERT, o.c., ibidem, die als bron opgeeft: Stadsarchief Gent, nota's Van Werveke, 892: Muziek II; G. SPIESSENS, De Antwerpse stadsspeellieden (1) XVde en XVIde eeuw, in: Noordgouw, X (1970), p. 3, 4, 9.

(3) Kathedraalarchief Antwerpen (KAA), Gilde van O.-L.-Vrouw-Lof (GL), 2 (Rekening 1528-1601), a° 1544, f° 113r° en p. 114.

(4) L. DE BURBURE, Notes historiques, 7, p. 287; G. SPIESSENS, De Antwerpse stadsspeellieden, o.c., p. 3, 4, 6-7.

(5) E. VANDER STRAETEN, La musique aux Pays-Bas avant le XIXme siècle, 7, Brussel, 1885, p. 360, die het Latijnse "citharoedus" verkeerdelijk vertaalde als "violist". Alhoewel R. EITNER, Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis 1870, Leipzig, s.a. [190O-1904] (Reprint Graz, 1959-1960), 2, p. 307, deze fout reeds herstelde, bleven latere auteurs die nog steeds herhalen. Zie H. RUDOLF, The Life and works of Cornelis Canis (Ph.D. diss. Univ. of Illinois), Ann Arbor, 1977, p. 168: "viol player" (overgenomen door B. BOUCKAERT, o.c., noot 23).

6) E. VANDER STRAETEN, o.c., 5 (1880), p. 103, 115; R. EITNER, o.c., ibidem.

Luna [met hond!], J. Matham naar H. Goltzius

Rumeurs Geruchten @ Internet : Old Lute LP's

from Stewart Walsh:
I'd guess that quite a few people on this lutelist are old enough to have lute LPs. And those of us who are, have probably got (or had) more or less the same ones.
I've just dug out my old vinyl recordings; some of them look OK, others look not quite so good. I've got Steinberg's 'Clean' – a program for cleaning up old LPs and transferring them to CD. Has anybody else tried this (or similar programs) with their old lute LPs?
Perhaps the better recordings have already been reissued as CDs anyway?
And I wonder what the consensus now is on those old performances from the 70s and early 80s? There's been more research into everything since then (I suppose) – the music, lute construction, temperaments, strings. Are these LPs really just a rather dated product of their time?
For example, I've got an old Hungaraton record of Daniel Benko (trying to look like Frank Zappa on the cover) playing Bakfark. I haven't listened to this in years but I remember it as being pretty awful. But what about the complete works of Dowland on Florilegium. Everyone of a certain age must have bought that. I wonder what the five lutenists themselves think of it now? (Maybe this recording is available on CD?)
And what about the Ragossnig Archiv Productions of music from different countries? (Very guitaristic, I seem to remember) Or James Tyler's Saga recordings? Does anyone listen to them?
And what about the early recordings of Hopkinson Smith and Paul O'Dette, Michael Schaffer and Eugene Dombois?
I've used 'Clean' to revive some old jazz recordings I used to like and the result has been disappointing and sometimes even depressing. But jazz is different from lute music.

from Stephen Arndt:
Those interested in restoring old LPs might be interested in the Diamond Cut Millenium Audio Restoration Software, which was designed specifically for that purpose and is quite affordable. You can learn more about it at http://www.cdrecordingsoftware.com/diamondcut_millenium.html
Good luck! Stephen Arndt

from Jon Murphy:
There are specific programs for restoring old LP's, although I haven't used them. My solution, given that my record player is remote from my computer, is to use the audio tape output from the player, then a cassette player with that tape as input to the computer. The sound quality will suffer, but not much compared with the sound quality left on that old and often played LP. At first I used a long jumper cord directly to the computer, but often there are jumps from scratches on the LP, and running back and forth is a pain. Also, LP's and tapes don't provide a break for the tracks. So to make the track breaks one needs to record one track at a time into the computer. All this prefaced with using standard supplied software, either M$ or from your CD burner. If you intend to do a lot if it I'd recommend specialized software.
But my two step process allows you to monitor the music (and replay a scratched section to the tape with a bit of weight on the pickup needle – a taped on penny does well). Then to take the tape to the computer and record the individual tracks into the machine. You will never be able to improve on the remaining fidelity on the LP, after all that is the sound you have. But you may be able to smooth it a bit as you digitalize it on the computer. But it takes attention to each "track".
Digital music is wonderful, now that the speeds of recording of the bits are up. Theoretically the analog carries all the overtones and echoes of the concert hall, but that is only possible when using your analog ears at a concert. The frequency limitations of the old digital, using sampling, cut back the sound. But current digital techniques will carry all the overtones, and tonality, of the original LP - as that was itself limited. So it can be done with standard software, in most cases.
from David Brown:
First, the source is one of the most important places to start in this process. Clean your records. This can be done carefully by hand or with a record cleaning machine. Be careful you can ruin records by improper cleaning. Use a good turntable and cartridge properly set up. This will also go a long way to reducing record noise. Modern turntables in the hi-end audio field can run into the tens of thousands of dollars, but great results can be had from something like a good Thorens from the '70's. Different types of styli should be used for various media, too. A needle for a microgroove record will not work well on a 78. A good preamp helps, too. Different EQ adjustment settings can be helpful for 78's and other pre-RIAA EQ'd media. I have several tube preamps I choose from depending on source material.
Then, I feed this into a Symetrix outboard A/D converter which feeds an SPDIF signal into the computer. There are quite a few very affordable software packages that do very good jobs. I like to keep the use of them to a minimum. The best usage takes clicks out, but without an obvious degradation in fidelity. A meticulous restoration can involve redrawing waveforms way down in the thousands of a second range.

Uitgaven

Stefan Nesyba heeft muziek van Bach gearrangeerd voor twee renaissanceluiten, zodat diens barokmuziek ook beschikbaar wordt voor deze stemming.
Zo heeft Nesyba vroeger al een suite van Buxtehude uitgegeven bij Albert Reyerman, TREE Edition en nu, in eigen beheer, ook 7 klavierstukken van J.S.Bach.
-Prelude in d klein BWV 940
-Prelude in A groot BWV 937
-Allemande in E mol groot uit Franse suite IV, BWV 815
-Inventio XIII in A groot BWV 784
-Prelude in b(si) mol klein (getransponeerd naar d klein) uit het Wohltemperierte Klavier, deel 1, BWV 867
-Prelude en fuga in G groot uit het Wohltemperierte Klavier deel 2, BWV 884

Dit alles is dus in franse tabulatuur voor een 7- en een 8-korige luit, het eerste stuk is zelfs mogelijk op twee 6-korige luiten.
De eerste luit speelt tot fret 12 = n, de tweede moet af en toe de bassen verstemmen en die bovendien soms ook befretten (dus voor mensen met lange vingers!)
De publicatie bestaat uit afzonderlijke partijen van respectievelijk 20 en 16 bladzijden, gedrukt op een stevige papierkwaliteit (120g/m2)
Prijs: 12,00€ plus port en verzendkosten.
Stefan Nysba
Fischergrube 27
23552 Lübeck
Duitsland
Yacambu@gmx.de

Een boek dat al een tijd geleden verscheen maar zeer interessant blijkt, ook voor luitspelers die continuo willen leren: **18th Century Continuo Playing** a Historical Guide to the basics door Jesper Boje Christensen,
uitgave Bärenreiter BA8177

Cd's

Een nieuw talent:
In December 2003 is in de Oostenrijkse reeks ORF "Edition Alte Musik" de opname "Bach – Weiss" verschenen gespeeld door Evangelina Mascardi. Zij werd in 1977 in Buenos Aires geboren. Ze studeerde in haar geboortestad aan de "J. P. Esnaola National School of Music" bij Silvia Fernandez en Gabriel Schebor, vooraleer ze in 1997 in de Luitklas van Hopkinson Smith aan de "Schola Cantorum Basiliensis" begon en waar ze in Juni 2001 haar Solistendiploma verwierf.
Als soliste werd Mascardi uitgenodigd op verschillende Festivals zoals "Fringe" Barcelona, "Junge Künstler" Nürnberg, "Concentus" Brünn, "Lauten Abend" Basel, "Orpheum" Zürich, "Old Music" Praag e.a. Evangelina Mascardi speelt Continuo in verschillende Ensembles: "Venice Baroque Orchestra", "Zefiro", "Ensemble 415", "Capriccio Basel", "Ensemble Vocal de Lausanne", "La Cetra" und "Collegium Marianum" (Tschechie).
Meer info op: evamem@hotmail.com:

Wie hierbij ingesloten nog een overschrijvingsformulier vindt, heeft het lidgeld voor 2004 nog niet betaald. Als u bij betaling "luitrem " op de mededeling vermeldt krijgt u dit antislipdoekje met het logo van onze academie .
- 20,00 EUR (België)
- 25,00 EUR (Buitenland)
- 30,00 EUR of meer (erelid)
- 10,00 EUR (student)
op rekening 310-1293656-53

Vous trouverez dans ce numéro un formulaire de virement si vous n'avez pas encore payé votre cotisation 2004. Si vous mentionnez dans la communication « fixluth » , vous recevrez le carré antiglisse au logo de l'Académie.
- 20,00 EUR (Belgique)
- 25,00 EUR (étranger)
- 30,00 EUR ou plus (membre d'honneur)
- 10,00 EUR (étudiant)
sur le compte 310-1293656-53

De Belgische Luitacademie / Académie belge du Luth,
Clos des Pinsons 31, B-1342 Limelette
Buitenland / étranger : IBAN BE53 3101 2936 5653 Bic: BBRU BEBB

Agenda

17/09/04 om 20.00 in de Sint-Niklaaskerk te Wimmertingen: Christianne Magnus (zang), **Dirk De Hertogh** (luit en gitaar) en Helmut De Backer (orgel) Werken van Sweelinck, Dowland,Bartlet, J.S.Bach... .

2/10/04 14,15,16.00 CC Strombeek Floris en Blancefloer voor kinderen vanaf 5 jaar Silvie Moors zang, Sofie Sente, recitante **Jan Van Outryve,** luit Bruegelproject 6€

2/10/04 20.00 Brakel Kasteel van Lilare
Ensemble Zefiro Torna Werken ´´Ronsard en vogue´´ *Het Festival in de Vlaamse Ardennen* Reservatie: 055/43 17 63

Zefiro Torna, rechts Jurgen De bruyn

21/10/04 20.00 Aalst St.-Martinuskerk
Ensemble Zefiro Torna ´´Les Jongleurs du Cœur´´ (co-prod. J&M Vlaanderen, creatie 2004) *Het Festival aan de Dender* Prijzen 12 EUR Reductie voor -26, 60+

Duo **Miguel de Andreo** flamencogitaar & **Philippe Malfeyt** luit, theorbe, renaissance– en barokgitaar
13/11/04 20.00 CC Wachtebeke tel nr : 09/342.71.65
14/11/04 11.00 Damme Stadhuis (Musica Flandrica) tel nr : 050/403425
14/11/04 15.30 Ronzon-Rendeux Rue St-Thibaut 14 (prov. luxembourg)
Tel. 0(032-)84-477598 Fax 0(032-)84-345814
GSM 0(032-)479-996308 E-mail: chateaulba@skynet.be
15/11/04 20.00 Westouter (bij Ieper) de cultuurschuur
meer info: 057/21.73/09 of gsm 0475/58.35.96
andy@whyart.be

26/11/04 20.00 AMWD Mortsel, Eggestraat 13
"Ghesanck en gheclanck"

Greet Schamp & Nadine Duymelinck stellen u de luitfamilie voor, doorheen haar geschiedenis met een bloemlezing uit de populairste deuntjes van toen.
Programma ism het CC tel 03 443 73 80, toegang 9€.

2/12/04 20.00 LEUVEN, Predikherenkerk 'Zones', **Zefiro Torna & Triatu** in het kader van Gouden Vleugels
016/22.21.13 - www.leuven.be

3/12/04 20.00 LOKEREN, Kerk Oudenbos, 'Zones', **Zefiro Torna & Triatu** in het kader van Gouden Vleugels
09/340.50.56 - www.lokeren.be/cultuur

4/12/04 Namiddag/Après-midi Bozar 'El Noi de la Mare' - Cd-release
02/507.82.00 www.bozar.be & www.klara.be

4/12/04 20.00 MECHELEN, Minderbroederskerk 'Zones', **Zefiro Torna & Triatu** in het kader van Gouden Vleugels
015/29.40.00 www.ccmechelen.be

5/12/04 15.00 Elzenveld Antwerpen
L'Amoroso o.l.v. G. Balestracci "La scuola violistica fiamminga" met o.a. **Thomas Boysen arciliuto**
info 03/2024669 of www.dma.be/cultuur/oudemuziek

12/12/04 15.00 Elzenveld Antwerpen
"Antoine Forqueray" R. Boothby viola da gamba, S. Yates clavecimbel & **Richard Sweeney theorbe**
Info 03/2024669 of www.dma.be/cultuur/oudemuziek

18/12/04 20.00 Bijloke J. Kluyskensstraat 2, Gent
Hopkinson Smith John Dowland: Darkness and light

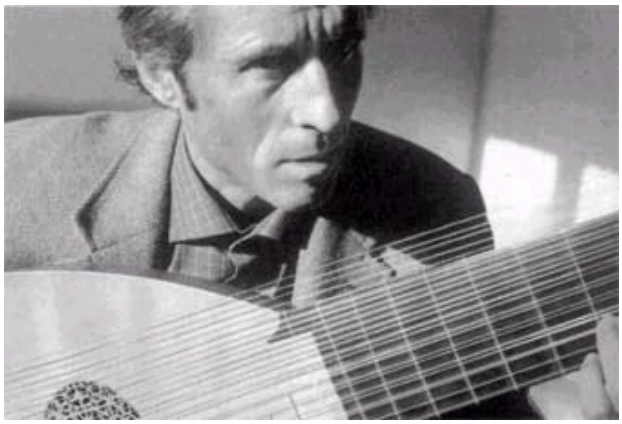

Hopkinson Smith

15-10-5€ tel 09/2699292 info@debijloke.be

Geestelijke Controle - Wat te denken tijdens een uitvoering

Ronn Mc Farlane vertaling: Greet Schamp

Wat gaat er door het hoofd van een luitspeler terwijl hij/zij speelt?

Hmm. ik voel me wat nerveus. Mijn handen zijn koud en zweterig. Oh nee, mijn toon wordt echt dun...Oei! Nog een fout! Ik speelde deze passage heel wat beter gisteren, thuis...Ik vraag me af of iedereen ziet dat ik nerveus ben...
Ik wenste dat dat beweeglijke kind daar niet op de eerste rij zat...wat is dat geroezemoes daar op de achterste rijen in het publiek? O, ik begrijp dat ik jullie verveel met mijn spelen...Waarom kan ik dit stuk toch niet gewoon spelen zoals ik het gisteren thuis speelde?

Ik heb het meegemaakt. Wilde gedachten spoken door je heen. Waarom zoveel angst om een paar melodietjes voor te spelen? Ik neem aan dat je luit speelt omdat je ervan houdt en dat je voorspeelt om het instrument en de muziek waar je van houdt, te delen met anderen. Maar voor velen onder ons (waarschijnlijk de meesten) kruipen ongewenste gedachten in je hoofd zoals zenuwachtigheid of vragen over eigenwaarde en verstoren zo de kwaliteit van de uitvoering.

Je moet leren je eigen geest te beheersen: gooi negatieve en afbrekende gedachten eruit en vervang ze door positieve gedachten die je zullen helpen bij je uitvoering.

Het vraagt oefening.

En het gebeurt niet allemaal in één keer. Precies zoals je een muziekstuk moet oefenen tot je het meester bent, zo moet je "optreden" oefenen om een meer effectieve communicator te worden.En je moet oefenen om je geest naar de juiste gedachten en gevoelens te leiden om de muziek over te brengen via de luit.

Ronn Mc Farlane www.ronnmcfarlane.com

Als je je uitvoeringsbekwaamheid wilt verbeteren, moet je zoveel mogelijk optreden. Speel voor vrienden en kennissen, speel als vrijwilliger in kinder-, bejaarden- en ziekenhuizen, tijdens kerkdiensten enz...Elke kans om voor te spelen geeft je de gelegenheid om dit te oefenen.

-**Voor het concert**: allerlaatste details en afspraken kunnen een uitvoerder afleiden, net voor hij moet opkomen. Probeer vooraf aandacht te schenken aan al die kleine dingen.

Je zult het podium willen opstappen met een alerte, evenwichtige geest. Neem even een moment om jezelf te kalmeren. Sommigen vinden hulp bij traag, diep ademhalen. (Ik neem vaak enkele minuten om te mediteren voor een uitvoering, wat me helpt concentreren en kalmeren.)

-Stap dan het podium op vol zelfvertrouwen en met vreugde om wat je weldra spelen zal.

-Vooraleer je de eerste noot speelt
1 focus je geest op de muziek
2 verbeeld je even het juiste tempo
3 probeer je emotioneel in te leven in het juiste gevoel en de stemming van het stuk dat je weldra gaat spelen

-**Terwijl je speelt**: Voel de emoties van de muziek zo levendig mogelijk, zin per zin. Vaak is er een algemeen karakter of affect van een stuk, maar met toch kleine schommelingen in de stemming en het gevoel van dat algemene karakter. Geef deze schommelingen gestalte en het stijgen en dalen van de melodische lijnen, door je verschillende manieren van de snaren te beroeren. Overtuig je ervan of deze gevoelens vanuit je luit ook daadwerkelijk overkomen.

-Concentreer geest en gevoelens uitsluitend op de muziek. Laat je zelf niet afleiden. Laat geen andere gedachten toe. Je moet dusdanig bezig zijn met de muziek dat er geen plaats is voor andere gedachten.

-Geniet ervan in 's hemelsnaam!

-Onthoud, het gaat niet om jou, maar om de muziek. Laat geen bezorgdheid om hoe je overkomt tijdens de uitvoering je hoofd binnendringen. Laat je ego een stap opzij zetten. Wees compleet aanwezig met je gedachten en je hart om te versmelten met de geest van de muziek.

-Voel je dat je toch afgeleid raakt, dwing jezelf terug tot de muziek, keer op keer.

-**Fouten**: Iedereen maakt fouten. Dikwijls fixeren uitvoerders zich zodanig op hun fouten tijdens een uitvoering dat deze daardoor nog verslechtert. Eén fout verknoeit nog niet heel de uitvoering. Het is veel belangrijker om met gevoel en stijl te spelen dan een technisch vlekkeloze uitvoering. Trouwens, een fout lijkt altijd veel groter voor de uitvoerder dan voor het publiek. Een foute noot die enorm lijkt voor de speler wordt soms nauwelijks opgemerkt door het publiek. Hou je gedachten bij de muziek en negeer elke fout die kan optreden. Laat het je vooral niet afleiden van je meest belangrijke taak, het overbrengen van de geest van de muziek naar je publiek toe.

-Nogmaals, het vraagt oefening. Raak niet te vlug ontmoedigd als je niet meteen je gedachten onder controle kunt houden na slechts een paar oefenvoordrachten. Het vraagt vele, vele optredens om je te ontwikkelen tot een sterk communicator. Maar, net zoals je fysieke spieren van je lichaam, kun je met volharding ook je mentale spieren ontwikkelen en versterken tot ze krachtige middelen worden om je te helpen bij je uitvoering.

Humor

Alain Veylit

--I thought re-entrant tuning was when you stop the other guys from playing so you get a second chance to tune.

--In a solo setting, re-entrant tuning means to stop mid-way through a piece to adjust the tuning so that difficult fingerings are made easier to play. Jimmy Hendrix used it a lot, but because he was a sloppy player, he did not bother to stop playing.

--Re-entrant tuning is to be distinguished from "recursive tuning": recursive tuning consists in successively tuning the same string to all the pitches needed for your instrument.

--To tune a lute: tighten the chanterelle carefully until it breaks, then unwind a quarter turn. Finally, tune all the other strings on the chanterelle.

--Tuning: the act by which a perfectly good instrument is made to sound totally off.

--Temperament: the state of mind or mood that follows an attempt to tune your instrument. Traditionally, among lutenists, temperaments go from choleric to depressed (or melancholic).

--Equal temperament: a state of persistent despondency following many failed attempts to tune. Sometimes results in an attempt to tune all the strings to the same pitch to make it easier.

--Chromatic scale: the results of applying different colors to all the courses on your archlute so as to give a chance to your right hand to know which one is which (see also under "Rainbow coalition")

--"High-fifth": what two lutenists give to each other after tuning to each other.

--Thumb under: what 2 lutenists get for failing to tune successfully to each other

--Re-entrant tuning is also used to describe the particular sound of a lute hitting the ground really hard after yet another failed attempt at tuning it - probably by analogy with a re-entry into the atmosphere. (see also under "sonic boom")

--D minor tuning: as opposed to major tuning, i.e. when you only bother to tune all courses up from the fourth one, carefully leaving the bourdons untouched.

--Octave tuning: describes the attempt at replacing a broken bass string with fishing line

--Sonic boom: the sound made by a theorbo that was tuned just a tad too high, thereby separating the neck from the bowl.

--Pythagorean ratios: an act of revenge taken by mathematicians on musicians

--Tuning with gut is generally more difficult because it involves letting your instinct tell you exactly where 415MHz is as well as chose what gauges to use for each course.

--Ashcroft tuning: designates a long period of silence in a classical music concert hall.

--Ashcroft tuning (2): the attempt to tune your lute as if it were a 5-string banjo in order to be able to apply for an NEH grant. (generally followed by a sonic boom)

--Tuned in fourths: when you only bother to tune every fourth string

--Tuned in fifths: no one is lazy enough in the lute world to do it, but widely in use in the violin family of instruments
If you don't get all the jokes above, you have not been playing the lute long enough...

Grote en kleine herstellingen op grote en kleine luiten

Peter Verhoeven

memento mori !

Een leuk recept voor berserkende (n.v.d.r. een US-term die betekent: baldadige) luitspelers ? Neem een willekeurige luit en leg haar tien minuten in een warme wastobbe : er blijven slechts enkele miezerige latjes hout over. Deze zijn op de bbq in minder dan vijf minuutjes opgebrand, je zou er nog geen curryworst mee kunnen bakken !

Deze trieste inleiding kan illustreren hoe vergankelijk een luit, evenals de mens, is. Alleen : de mens brandt langer.

Gedurende een luitleven kan er dus heel wat mis gaan. De volgende artikelenreeks wil je - ondanks haar trieste inleiding - toch weer hoopvol stemmen want, in tegenstelling tot bij de mens, is bij de luit alles te herstellen en fijn te regelen.

Indien je zelf niet handig genoeg bent of te lui, kan je altijd bij de luitbouwer terecht die de klus voor een prikje zal klaren. Ook dit was weer een grapje, want elk karwei aan een luit vergt veel, héél veel tijd, accuratesse en inspanning, en omdat in ons tijdgewricht taaim monnie is kan een uitgebreide herstelling een hele bende europezen kosten. Maar terwijl elke trotse wagenbezitter fortuinen over heeft om zijn wagen tiptop in orde te houden, zal dezelfde krent beknibbelen op zijn luitbudget. Arm mensdom en dank u Renzo !

Ik zal in deze reeks de luit van de kop tot de voeten behandelen vanuit het vogelperspectief van de speler, gezien door de leesbril (+3) van de bouwer. Eerst vertel ik hoe alles in zijn werk gaat en welke problemen zich kunnen voordoen. De aspecten die je zelf kan oplossen zullen de nadruk krijgen, maar ook wat je aan de luitbouwer moet uitbesteden wordt uitgebreid behandelt.

1. stemschroeven
2. schroevenkast
3. brug
4. toets
5. hals
6. klos
7. klankbord
8. schelp
9. kam
10. lak
11. kiwi-recepten

1. stemschroeven

Dit zijn gedraaide houten pennen die conisch geslepen worden. Stemschroeven maken op een draaibank is een nauwkeurig werkje, daarom zijn die dingen ook zo duur ! Meestal zijn ze gemaakt uit fruithout : peer, pruim, maar ook haagbeuk en kiwiboom komen in aanmerking. In hun natuurlijke kleur, ofwel bij luiten uit een latere periode nogal eens zwart gemaakt. Zij kunnen ook uit ebben of palissander zijn. Indien de houtsoort van de schroeven harder is dan die van het schroevenstuk zullen na verloop van tijd de gaten groter worden. In het omgekeerde geval zullen het de schroeven zijn die afslijten. Schroevenstukken worden gemaakt uit allerlei houtsoorten, dikwijls esdoorn, peer of kers. In latere periodes gaat men vaak beuk gebruiken, gefineerd met ebben- of kiwihout.

Het handvatje, euh tja, hoe noemt ge zoiets, het vingervatje ... wel, het stuksken dat ge met uw vingertjes vast moet pakken dus ... komt voor in vele variaties. Zowel bij renaissance- als barokluiten wordt er nogal wat geëxperimenteerd met de vorm, van hartjes tot simpele rondjes toe. Het belangrijkste is uiteraard dat je er een goede greep op hebt, dus geniet een uitgeholde en niet te kleine vorm de voorkeur.

Bij de meeste stemschroeven merk je dat er aan het uiteinde een bolletje zit. Dit kan bij het draaien gevormd worden (wat van de vakman heel wat vaardigheid vereist) of er achteraf ingelijmd zijn. Bij duurdere modellen uit latere periodes wordt hierin dikwijls een bolleken uit ivoor of been gelijmd.

Twee zusjes, de bovenste gekleurd en geslepen, de onderste in haar natuurlijke staat recht van de draaibank.

De schroeven zijn taps gevormd om een sterke hechting toe te laten: een rechte schroef zou al vlug losschieten. Omdat de schroeven taps toelopen moeten de gaten in het schroevenstuk perfect dezelfde tapsheid vertonen, zoniet krijg je problemen. Deze overeenstemming wordt bereikt door de gaten met een conisch gevormd snijmes, de 'ruimer', uit te hollen en de schroeven met een grote potloodslijper met hetzelfde verloop te vormen.

Wanneer schroef en gat niet overeenstemmen krijg je stemschroeven die gauw losschieten of moeilijk draaien en vervelend doen. Heb je daar gedonder mee, dan kan je de volgende test uitvoeren : Verwijder de snaar uit de schroef die je verdenkt van duistere praktijken. Op het zicht kan je reeds zien of er iets

loos is: de schroef moet namelijk aan de twee zijden van het schroevenstuk even strak aansluiten. Sommige gaten zijn zo uitgesleten of slecht gevormd dat je zelfs met de hand kan voelen dat de schroef over en weer wankelt in de gaten en dat je er een hele wijsvinger in kwijt kunt. Sommige gaten zijn niet rond maar ovaal, met alle gevolgen vandien. Stel je op het zicht geen probleem vast, dan kan je de lippentest doen, deze gaat zo: verwijder eerst de snaar, draai dan de schroef een aantal keren snel over en weer in het gat. Trek ze dan vlug terug en hou de delen waarop de schroef in haar huls draait tegen je lippen. Als je een verschil in temperatuur tussen beide delen ondervindt, dan moet het warmste deel dunner gemaakt worden omdat dit de meeste wrijving geeft. Een heel handige doe-het-zelver kan proberen met een schuurpapiertje #240 het deel dat te dik is in een draaiende beweging wat af te slanken. Maar toch een verwittiging : als je het normaal vindt om vijzen met een hamer vast te draaien moet je dat niet zelf doen !

Zijn de schroeven en gaten goed gevormd, dan kunnen deze nog fijner op elkaar afgesteld worden door de gaten met behulp van wat kiwipuddingpoeder uit te schuren (tja, ik kan hier toch niet zomaar àlle geheimpjes prijs geven hé !). De aaneensluiting is van het grootste belang om comfortabel te kunnen stemmen, maar het werkje vergt veel tijd en vingertoppengevoel.

Er doen indianenverhalen de ronde over allerlei producten die je kan gebruiken om het goed lopen van de schroeven te garanderen. Geloof ze niet. Amandelolie gekookt in met basilicum geweekt distelvinkenvleugeltjespoeder zullen echt geen soelaas brengen als de sluiting op zich niet gaaf is. Wanneer ze perfect passen moet men enkel wat talkpoeder gebruiken om ze mooi te laten glijden met toch voldoende stopkracht. Heb je problemen, vraag aan je luitbouwer om de gaten te ruimen en de schroeven te slijpen.

enkele distelvinkenvleugeltjes, klaar voor bewerking met basilicum ...

Als de bouwer aan elke schroef toch wel een kwartiertje werk heeft kom je bij een zevenkorige luit met vijftien schroeven algauw op vier werkuren. Om daarna de gaten met kiwipuddingpoeder en talk te behandelen tegen rode billetjes moet je er nog een tweetal uren bijtellen. Het eerst verwijderen en dan terug aanbrengen van de snaren en het risico op falen en herbeginnen is dan niet eens meegeteld ! En dan mag je er nog niet van dromen dat je die luit een paar keer tegen de tafel laat knotsen, dat er een snaar in je oog springt of dat je glas wijn omver valt. Want, gegarandeerd: een glas wijn met vers gebakken kiwi hoort erbij ! Aan het einde van deze reeks zal ik nog enkele interessante recepten met kiwi's meegeven voor de amateur-luitbouwer.

langwerpige stemschroeven op een luit van David Van Edwards

Op de bevestiging van snaren moet je ook voldoende acht slaan, liever negen ! Normaal wordt het gaatje voor de snaar geboord op 10 à 20 mm van de rand, naargelang de breedte van het schroevenstuk. Dit met het doel genoeg ruimte te hebben om een snaar op spanning te brengen door haar een viertal keren rond de schroef te draaien. Zo wordt de trekkracht over beide wrijvingsvlakken egaal verdeeld en is het risico op losraken van de schroef beperkt. Indien het gaatje zich te ver van de rand bevindt moet je de snaar meermalen omwinden om hetzelfde effect te bereiken, zoniet zal de schroef uit haar voegen getrokken worden. Ongeduldige spelers zullen dan de schroef met teveel kracht in haar voegen duwen zodat de slijtage toeneemt, zodat verstemmen moeilijk wordt én dat men continu het risico loopt dat tijdens het spelen een schroef lossprингt. 't Kan een mooi effect zijn, maar niet gewenst. Idealiter moet je bij het stemmen de schroef onmiddellijk kunnen verdraaien zonder haar eerst naar buiten te trekken. Als de snaar gestemd is kan je daarna nog een klein duwtje naar binnen geven om de positie vast te leggen. Als dit duwtje te sterk moet zijn is er iets loos in Denemarken. Als je schroeven bij het verstemmen hoort kreunen is er ook iets fout. Probeer het eerst eens met babybillenpoeder, en als dit niet helpt doe dan de lippentest. Snap je er dan nog niets van: telefoneer naar je aloude vertrouwde luitbouwer en roep heel hard : HELLUP.

Op pagina 12 zie je een schroevenstuk, pas gemonteerd op een zeskorige luit. De gaten zijn nog niet taps geruimd, de inkepingen om de snaren in te geleiden zijn nog niet uitgekerfd.

Bij langdurig gebruik kunnen de schroeven zo ver in de zijkanten inslijten dat de snaren de schroeven telkens uit de gaten trekken. Dan wordt een bloedige operatie noodzakelijk. Bij de bouw wordt er rekening mee gehouden dat zij met het verloop der tijden zullen inslijten, maar teveel

Petites et grandes réparations sur les petits et les grands luths

Peter Verhoeven trad. Jean Cordaro

Momento mori !

Commençons par une bonne recette : Prenez un luth (de préférence le vôtre) et plongez-le 10 minutes dans un bain chaud. Vous obtiendrez un misérable tas de bûchettes. Après séchage, ces dernières brûleront en quelques secondes sur un barbecue. Même pas de quoi faire cuire une merguez !

Ceci pour vous montrer à quel point un luth est vulnérable. Tout comme chacun d'entre nous d'ailleurs. L'homme met seulement plus de temps à brûler.

De nombreux pépins guettent votre luth aux détours de sa vie. L'article qui suit, malgré sa triste introduction va vous montrer qu'à l'inverse de l'homme, on peut sur un luth tout réparer et tout régler finement.

Si vous ne vous sentez pas assez adroit ou courageux pour réparer votre instrument, votre luthier vous le fera pour une bouchée de pain. Ce dernier point est aussi une blague d'ailleurs, car la réparation d'un luth demande énormément de temps et de précision. Cela se traduira parfois par une addition conséquente. Tout est relatif cependant. D'aucun va rechigner à laisser faire une réparation sur son instrument pour dépenser des fortunes d'un autre côté pour l'entretien de sa voiture. L'homme est ainsi fait.

Dans cette série, je traiterai les différentes parties du luth vues par les yeux du luthier. Après vous avoir expliqué comment ces différentes parties fonctionnent, je vous décrirai ce que vous pouvez entreprendre vous-même pour terminer par les interventions que seul un luthier peut se permettre.

- *Chevilles*
- *Cheviller*
- *Sillet*
- *Plaque de touche*
- *Manche*
- *Tasseau*
- *Table d'harmonie*
- *Caisse*
- *Chevalet*
- *Vernis*
- *Recette Kiwi*

Cheviller juste monté
Pas gemonteerd schroevenstuk

En bas, une cheville fraîchement sortie du tour.
Au dessus, après finition.

Les chevilles

Les chevilles sont des bâtonnets de bois tourné de forme conique. La fabrication demande beaucoup de précision, ce qui explique leur prix élevé. Elles sont faites de bois d'arbres fruitiers, poirier, prunier, ou aussi de charme, ébène, palissandre et même de bois de kiwi. Souvent laissées dans leurs couleurs naturelles on les a teintées de noir dans les périodes plus tardives. La dureté comparée de la cheville et du cheviller va définir lequel des deux va s'user.

L'oreille (si c'est ainsi que l'on appelle la partie que l'on saisit entre deux doigts pour tourner la cheville) se décline en de multiples formes. L'essentiel est que la prise soit bonne. On préfèrera une oreille bien plate et pas trop petite.

La petite boule qui orne l'extrémité peut avoir été sculptée par un tourneur talentueux ou encore rapportée. On trouve aussi des perles d'ivoire ou d'os sur les luths plus tardifs (et plus chers…).

La tige de la cheville est de forme légèrement conique afin de se coincer dans le cheviller. Cela exige que les trous du cheviller soient amenés à la bonne dimension eux aussi avec un outil conique. Les chevilles sont ajustées quant à elles avec une sorte de taille-crayon.

Une cheville mal ajustée va coincer ou au contraire sauter. Pour diagnostiquer le problème, commencez par enlever la corde pour faire bouger et tourner la cheville. Elle doit se coincer simultanément dans les montants du cheviller. Aucun jeu ne doit être décelable. Certains trous sont ovales, ce qui n'est pas idéal pour la rotation. Si vous ne décelez aucun défaut, passer à la méthode de la lèvre : Tournez rapidement une cheville dans son trou, puis portez-la au contact de la lèvre. Les zones chaudes sont les zones de frottement. Si la cheville ne frotte que d'un côté, il faut amincir celui-ci jusqu'à ce que l'autre côté frotte à son tour. Vous réaliserez ce réglage d'un mouvement de rotation avec du papier émeri 240, avec doigté et patience. Attention cependant, si vous êtes de ceux qui enfoncent des vis avec un marteau, confier plutôt ce travail à votre luthier.

La finition peut se faire à l'aide d'une poudre de kiwi dont je ne suis pas autorisé à vous donner le secret.

Il existe de nombreuses recettes de bonne femme de produits destinés à enduire les chevilles pour en faciliter la rotation, mais croyez-moi, une cheville bien ajustée demande seulement un peu de talc pour tourner avec souplesse sans grincer et bien rester en place.

Ne sous-estimez pas le travail. Il faut compter un quart d'heure par cheville, fois quinze pour un 7 chœurs, plus la finition à la poudre de kiwi, plus encore le montage et le démontage des cordes, plus encore le risque de devoir recommencer. Cela fait au total pratiquement 6 heures de travail.

Un dernier élément de la cheville, le petit trou destiné à fixer la corde. Selon la largeur du cheviller, ce trou se situe entre 10 et 20 mm du bord. Cela laisse assez de place pour 4 tours de corde et permet à la tension de se répartir sur les deux zones de frottement. Si le trou est trop loin du bord, la tension de la corde va avoir tendance à éjecter la cheville de son logement. Certains luthistes impatients compensent ce problème en poussant très fort la cheville, au risque de l'user prématurément et de la voir sauter au mauvais moment. Effet garanti au milieu d'un concert. Idéalement, vous devez tourner la cheville directement sans devoir d'abord la tirer. Une fois accordé, une légère pression doit suffire pour la fixer. Si ce n'est pas le cas, reprenez l'article depuis le début ou appelez au secours votre luthier préféré.

Lorsque la cheville est trop usée et s'enfonce trop loin, la réparation est plus délicate. Lors de la construction une marge est laissée mais elle ne suffit pas toujours. On peut changer les chevilles par des plus grosses mais il faut tarauder les trous du cheviller et cela n'est pas toujours possible. Je vous suggère plutôt dans ce cas de porter votre luth au parc de container (déchet combustible) et d'en commander un autre.

Le prochain article sera consacré au cheviller et à la parade nuptiale du grèbe huppé.

Peter Verhoeven au travail

Luth volé

Le 2 juin de cette année, le luth de Marianne Buisseret (un 8 chœurs **Paul Thomson de 1984**) a été volé à Bruxelles du coffre du luthier Adriaan Vernaillen. Veuillez prévenir une des personnes suivantes si ce luth vous est proposé :
Marianne Buisseret -Hofstraat 247 / 9000 Gand
tel 09 2259576 GSM 0473 813592
ou Adriaan Vernaillen - Hof ten berg 3 / 1640 Rhode-Saint-Genèse GSM 0477 931068 e-mail: casa.allegra@skynet.be
ou Lieven Misschaert - Zandstraat 468 / 8200 Bruges
GSM 0472 833042 tel. & Fax 050 311910
e-mail: lieven.misschaert@worldonline.be

Geruchten Rumeurs @ Internet

Een interessante link ons doorgegeven door Rainer aus dem Spring met oude boeken, onder andere over luit, **Barley** en **Robinson** is te vinden op
http://www.shipbrook.com/jeff/bookshelf/details.html?bookid=6 en idem html?bookid=26

Lute concerti of Weiss - Ms Thibault

There has long been confusion about the lute manuscripts formerly owned by the Polish music critic and author of a history of music in Poland Alexander Polinski. Please note that he died in 1916. He owned, to my knowledge, two lute manuscripts. One is the Weiss manuscript dated Venice 1712. This one was acquired by Henry Prunieres, presumably before Polinski's death. And it subsequently belonged to Madame Thibault (Ms.VII), and passed after her death to the Bibliotheque National in Paris (now Rès. Vmc ms. 61).
The other Thibault Weiss manuscript ("Fantasies et Preludes composees par Mr. Weiss à Rome') belonged to Jules Ecorcheville (d. 1915) and was auctioned in 1920. Prunieres, who wrote the auction catalogue, also acquired it before it too passed to Madame Thibault (Ms. IX) . It also has Polish connections because Weiss accompanied Crown Prince Alexander Sobieski to Rome. It is not known ever to have belonged to Polinski. This manuscript appears not to have gone to the Bibliothèque national. Perhapsit is still owned by the Thibault heirs? They seem to be gradually disposing of parts of the Thibault library that they received. (There was a lawsuit.)
The second Polinski lute manuscript has no Weiss connections, but is the notorious manuscript in Polish lute tablature. It is the lute manuscript that came to the library of the Warsaw Philharmonic, and was destroyed during WW_II. This presumably is the manuscript mentioned by Jurek as being in the Warsaw Philharmonic in 1940. The estate of Maria Szczepanska holds a (photo-?) copy of the manuscript, and I believe Szczepanska published some pieces from it. It contains many Polish songs and dances. I do not know where the papers from the Szczepanska estate are now held. (At the National Library in Warsaw?)
Arthur J.Ness

About strings, over snaren
Au sujet des cordes

By Mimmo Peruffo:

May I give you some suggestions? They came out from Mace and Dowland.
The first is to make sure that groves on the neck-bone are not too deep; Mace suggested to make them with a knife.
The second is to make them very, very polished: put into each grove a pencil-graphite.
This is very important. So the tension between peg and bone is in every moment the same of bone to bridge.
The next suggestion: put the tuning of the 1st string down of a tone when you do not play the lute (see T. Robinsin's suggestions). The last point, quoted from Mace: put few string quantity on the peg. All these indications help the tune stability also. The breaking index of nylgut is similar to the gut (i.e. 260 Hzxmeter). This mean that, teorically, a lute in g at a-440 Hz must be have not more of 62 cms of vibrating string lenght. Nylon can be stretched a semitone higher.
And, may I do some suggestions about nylgut? Here the first, usefull to stabilize nylgut immediately: stretch generously by hands each nylgut strings in the middle of the length of bone to bridge during the tuning and stop this operation only when they haven't any more displacement and stay in tune. By this operation, made with attention on the top string only, nylgut stay in tune quite immediately.
Second: it is true that nylgut have the same gut density but they have a greater displacement than gut. So if you have a gut of .44 mm gauge do not replace with a .44 nylgut but with a .46 gauge.
About the colour: yes, the white colour is strange but came out from the treatment that I make on the material in the production phase. I have made some tests to switch the colour to gut-yellow but the result was much more crazy than.
About the tuning stability: after tuning and stabilization nylgut stay in tune pretty well than gut; due to the fact that water absorbition is less than 0.1% against 1% of Tynex-nylon and 20% of gut. It is strange that nylgut came out like harder than gut. Normally complains are viceversa. Aquila V type are called 'Venice' strings: they are similar to the NRI catlines but with a rectified smooth surface.
Gamut (Dan Larson) are called Pystois strings. I suppose they are made like my Venice.
The breaking index is the theoric point were a gut string broken, in my case an average of 260 Hzxmt.So it mean that in a lute in g with a-440 Hz the vibrating string lenght were a gut string (of every gauge) is 66 cms. For a working lenght need a short vibrating string length than 66 cm: there are several works (see Segerman etc) that shows that lutes worked at 2-3 semitones down the limit. I.e. in our case 59-60 cms is a suitable vibrating string length.
When you put the top string 'in g' it works anyway to the breakage. In other words at 2-3 semitones close to the breakage a gut string start to become without any displacement, i.e. elongation under increasing of tension. Baron (1727) wrote that there are examples where a Roman lute top string lasted 4 weeks. This was considered quite fantastic by him. I am not optimistic, like stringmaker I normally obtain, from guts of .40 mm gauge breaking index of 320 HzXmt, and this with lamb gut with no modern chemical treatments.
I am still astonished: my conviction was that more than 280 Hz x mt of breaking index was not possible to do. Things were so, instead. I have checked accurately the lute top

string manufacturing (that employ 2 guts...) and the chemical treatment (Alun, alkali etc..). So I have seen than on my lute of 63.5 cms of vibrating string length they broken instantly at c, a fourth higher the g! Sometime to c#.

The goal of the question concern the surface of the top gut strings. My idea is that we are in wrong: the well polished surface on such thin strings is a mistake, I think: they last very poor than a string only 'half-rectified'. In other words with a not perfect smooth surface but sufficient to make it true. It is incredible to verify how their sound is better than of a string of the same gauge but make perfectly smooth! Why this happened? I have no answer. Perhaps the broken superficial micro fibers do not work and make like a dampers in the sound.....

This is the experience that I have made recently: I think that need to stop the micrometer -era and switch to new ideas. I am developing new solutions that can make true (not false gut strings) but with a very low polished guts. The question of the superficial broken fibers is a situation wellknown by other stringmakers like Dan, for example. I think that lute, mandoline etc top strings must be not polished like now all we make but half-polished, so one can feel by fingers the superficial thin grain. This solution make the strings similar to strings obtained by the method employed in the past but permit to safeguard the string to be false and to be too broken into the fibers. The question is this: is a luteplayer prone to will accept that a string is not perfectly smooth? I make some of these low rectified strings like violin top strings, after to give the information to the musicians.

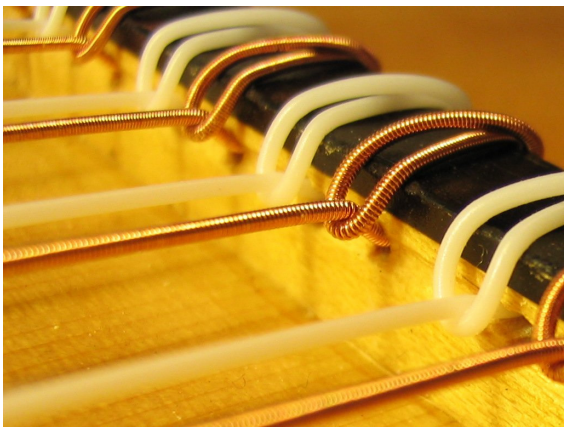

Which are the differences? If a standard varnished string last, as example 20 days, in this case they will last 4 times more, and this on an oiled string and... the sound improve! Why? I am still working to find a possible explanation.

by Sean Smith:

I often use Nylgut on the 1st and 2nd courses and 4th course octave of my 6-c lutes.

I like:

-the similar density to gut

-it's tuning is usually predictable (but the thin ones go a little atonal after 6 months).

-they are inexpensive

I don't like (but deem acceptable):

-the hardness (it cuts into the fret gut more than gut)

-the texture lacks the gut subtlety but certainly fills the bill for general practicing the tuning (while somewhat predictable) moves differently than the gut strings.

-the slipperiness can occasionally make knotting a problem.

-the pasty white color (why can't we get blue, green or striped??)

It can work okay for 3rd course but I don't like it on the 4th fundamental or below (too stiff for a pretty sound) I use solid gut on the 4th and suggest Aquila's V-gut or Dan Larson's 'roped' gut [Ed, what's the proper term he uses?] for 5th and 6th fundamentals and it all balances out nicely enough for general use. I can't speak to strings below that.

Mostly agreements so another 2 more cents.

But may I do some more suggestions about nylgut?

Here the first, useful to stabilize nylgut immediately: stretch generously by hands each nylgut strings in the middle of the length of bone to bridge during the tuning and stop this operation only when they haven't any more displacement and stay in tune. By this operation, made with attention on the top string only, nylgut stay in tune quite immediately.

This is a good idea for most strings but don't pull up (I mean away from the XIIth fret more than necessary --I use two fingers and push the string in opposite directions). Yes this helps, Mimmo, but gut also stabilizes quicker this way.

Nylgut should move easily over the nut (even more so with a little beeswax).If you do notice it hanging up on the nut then check it if for burrs or binding or it will cause headaches later.

Second: it is true that nylgut have the same gut density but they have a greater displacement than gut. So if you have a gut of .44 mm gauge do not replace with a .44 nylgut but with a .46 gauge.

I should have pointed this out too. Maybe after stretching up to pitch a .46 diameter comes down to .44?

About the color: yes, the white color is strange but came out from the treatment that I make on the material in the production phase. I have made some tests to switch the color to gut-yellow but the result was much more crazy than.

About the tuning stability: after tuning and stabilization nylgut stay in tune pretty well than gut; due to the fact that water absorption is less than 0.1% against 1% of Tynex-nylon and 20% of gut.

That's consistent with what I've noticed in use. They don't absorb as much finger oil and dirt either which keeps the fingerboard portion more in tune. I've noticed --and I'd like to hear from others on this-- that whereas a gut treble string will go sharp at the 7th fret with age a nylgut tends to go a little flat. My reasoning is that the gut absorbs oils on the fret board and gains weight there. Since the 7th fret divides the string into 1/3 and 2/3 lengths the weight ratios no longer follows the length ratios (the greater weight being between the nut and the 7th fret). Nylgut on the other hand goes ever so slightly flat. I'm not sure why--perhaps the wear on the fingerboard portion decreases the weight there? Or perhaps there is oil build-up

Zoekertjes
Petites annonces

9-korige Arciliuto momenteel in barokstemming
3 vrije bassen (100cm)
6 koren (65cm)
Een kopij van Tieffenbrucker (ca. 1690) gebouwd door Bernd Holzgruber (1986)
lederen etui en pakket snaren
perfekte staat/fotos eventueel beschikbaar
Prijs: 2.500 €
info: godelievemonden@hotmail.com

Luth 10ch d'étude 63cm. Christine Besson, 1978.
1000€. Très bon état.
Luth théorbé ou petit archiluth 62cm/95cm.
850€. Assez sonore.
Nicolas Achten : 0032 496 10 57 19
scherzimusicali@hotmail.com

Achtkorige semi-handgebouwde studieluit.
Ik heb 2 studieluiten in de aanbieding om te verhuren tegen schappelijke condities.
Stemming: Sol (maar met de huidige nylon besnaring misschien beter een toontje lager naar Fa).
Mensuur: 57,5 cm
Halsbreedte: 7 - 9 cm.
Het instrument is zeer stevig gebouwd. Afwisselende donkere en lichte duigen. Handgesneden rozetje, Ebben stempinnen, ... Afwerking in politoer /was (bovenblad). Het instrument wordt verhuurd met een stevige houten koffer.
De huurprijs voor dit instrument bedraagt 200 euro per jaar.
Er wordt een mogelijkheid aangeboden om na het eerste jaar huren, een handgebouwd instrument aan te kopen waarbij er een vermindering van 50% van de huurprijs wordt gegeven op het aankoopbedrag (dus 100 euro korting). Deze korting blijft ook geldig na een volgend huurjaar.
Geïnteresseerden kunnen mij bereiken via e-mail (vangeestgitaarbouw@tiscali.be) of via telefoon (011/43.77.71), http://home.tiscali.be/vangeest
Ernstjan van Geest: van Geest Gitaar & Luitbouw - Hasselt

Info

Opleidingscheques ook bruikbaar voor luitlessen
De Vlaamse overheid geeft opleidingscheques voor werknemers (volwassenen) die een bijkomende opleiding willen volgen en daar hoort de muziekacademie blijkbaar ook bij.
Het systeem wordt uitgelegd in een foldertje dat in de bib., academie en gemeentehuis ligt. Het werkt als volgt: je koopt cheques ter waarde van 5-10 of 25 € maar ze kosten je slechts de helft nl 2,5- 5 of 12,5 €. De overheid legt dus de helft bij. Zie ook www.vdab.be/opleidingscheques
Per kalenderjaar mag je maximum 250€ cheques kopen, maar dat volstaat ruimschoots om het inschrijvingsgeld voor volwassenen in de muziekacademie te dekken.
De overheid trekt hiervoor 12 miljoen Euro uit maar op is op, dus stel het niet uit als je er gebruik van wilt maken!
Luit kan je volgen aan verschillende academies, zie ook op onze website: http://home.tiscali.be/lute.academy/

Muziekbijlage

Andante van Wolff Jakob Lauffensteiner(1676-1754). Dit is het Andante van zijn Sonata in A groot voor twee luiten of een melodie-instrument (viool, viola da gamba of cello) en luit.Het is een facsimile van het Augsburg Manuscript. Lauffensteiner was kamerheer en muziekleraar van de Beierse prinsen in Graz en München. Hij schreef zeer mooie werken voor luitsolo en voor luit in kamermuziek.
Albert Reyerman stelt ons bijgaand uittreksel ter beschikking, het komt dus uit de Sonata in A Major for two lutes, (in franse tabulatuur/ barokstemming en in notenschrift voor strijkers) en is een uitgave van Tree Edition,
Finkenberg 89, D-23558 Lübeck
of mail albertreyerman@compuserve.de
en kost 15€ + portkosten 4€.

Supplément musical

Andante de Wolff Jakob Lauffensteiner *(1676-1754). C'est l'andante d'une sonate en la majeur pour deux luths ou pour luth et instrument mélodique (violon, viole de gambe ou violoncelle). Nous publions ici un fac-similé du manuscrit de Augsbourg. La musique pour luth est en tablature française, celle des autres instruments en notation musicale.* ***Lauffensteiner*** *était proche des princes de Bavière auxquels il enseignait la musique.*
Albert Reyerman nous offre ce morceau extrait d'une des ses nombreuses publications de musique pour luth : Sonata in A Major for two lutes,
Tree Edition, Finkenberg 89, D-23558 Lübeck
ou mail albertreyerman@compuserve.de.
Le prix est de 15€ + frais de port 4€.

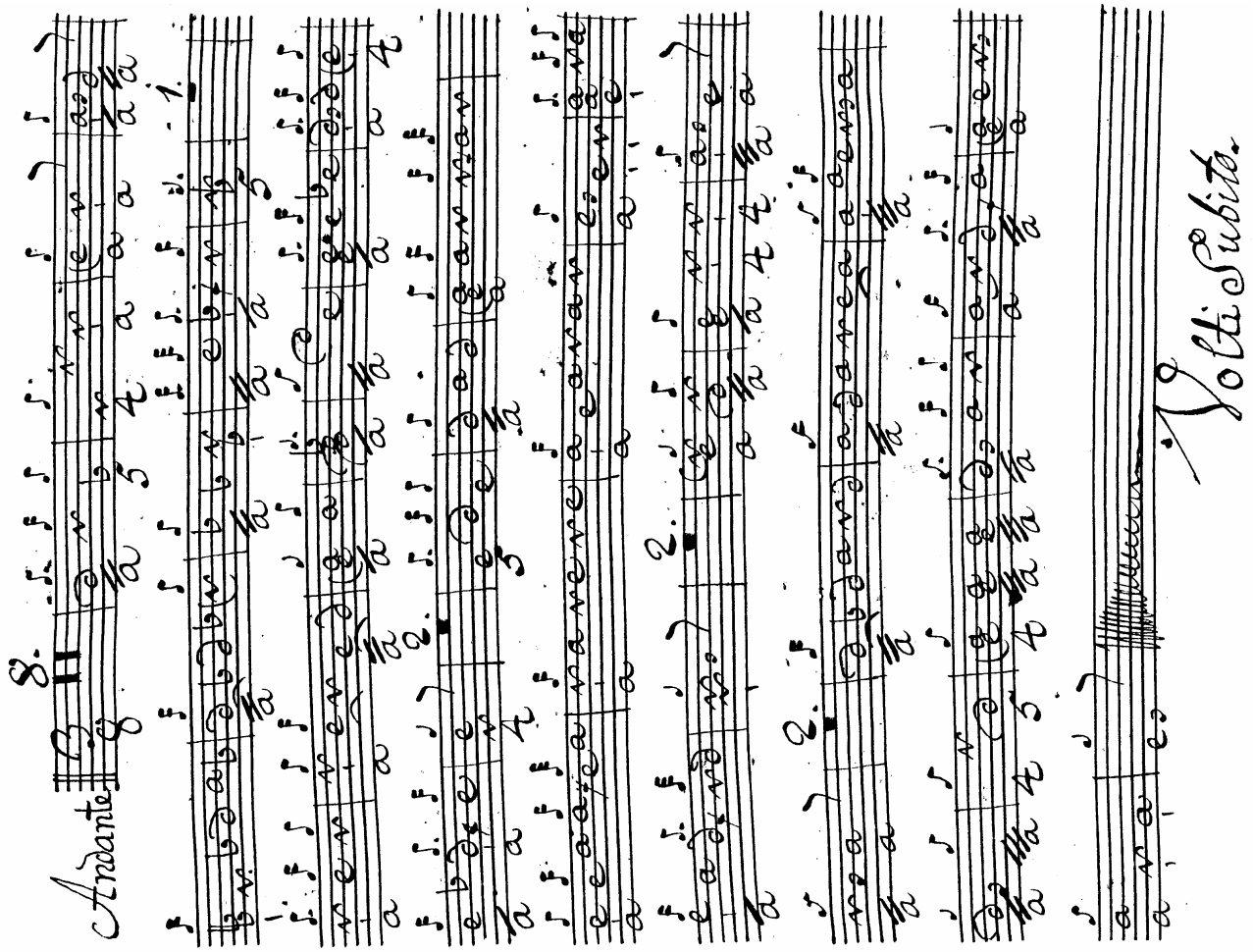
Andante
1.
2.
Volti Subito.

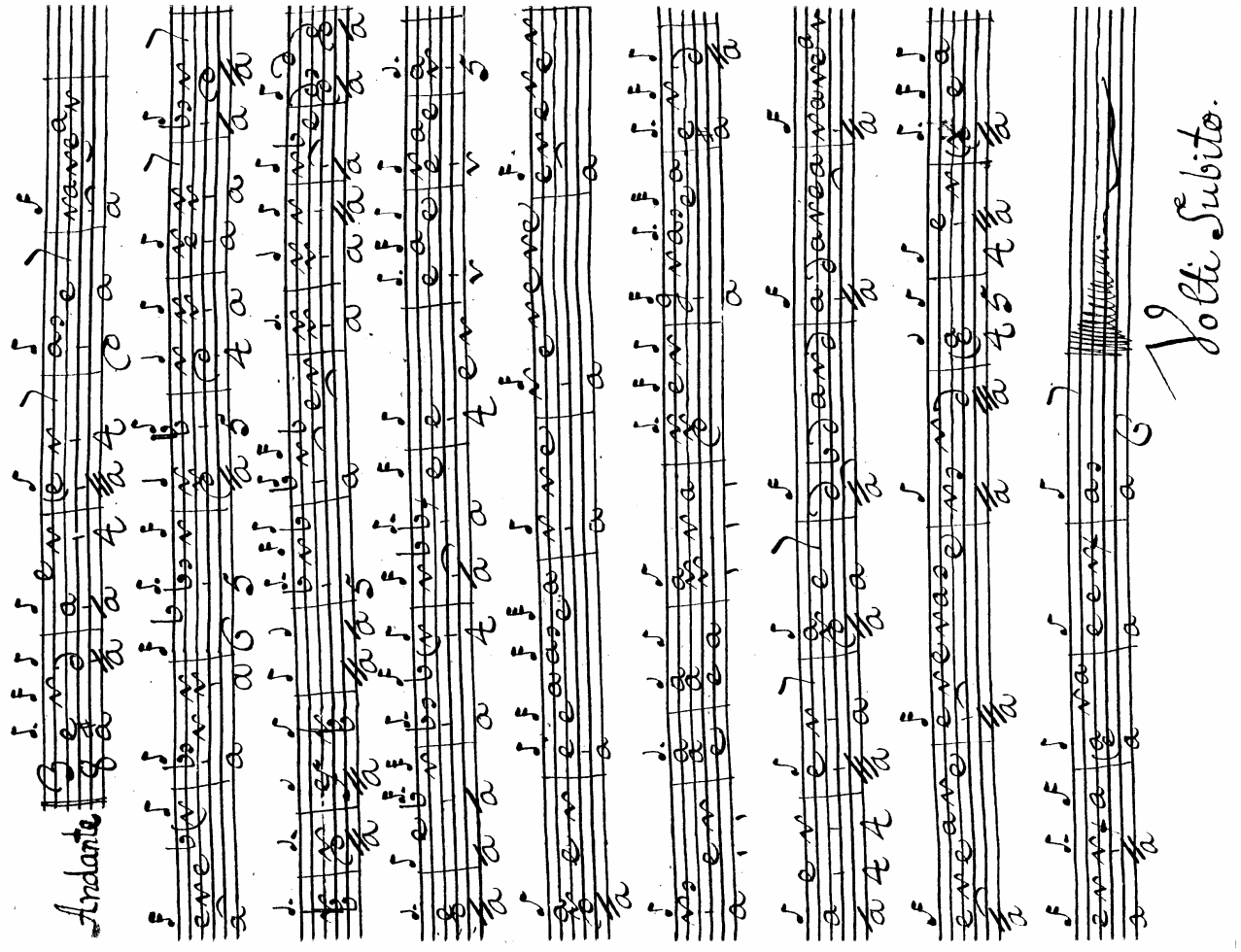
Andante
Volti Subito.

Programma Luitdag
Zondag 10 october 2004

In samenwerking met de Academie van St-Lambrechts-Woluwe
Tweelindenlaan 2a, 1200 Brussel

Dagindeling:

Gedurende gans de dag:

- **Tentoonstelling** door instrumentenbouwers uit binnen– en buitenland
- Verkoop van **partituren** en **luitcd's**.
- Nieuw dit jaar:**Luitkliniek.**.
  Laat je instrument eens keuren en krijg gratis advies van een luitbouwer over afstelling en onderhoud .

- 9u00-9u30: **Welkom** met koffie of thee
- 10u00: **Lezing-workshop**: Psalmen voor luit.
  door Christine Ballman.
- 11u00: **Lezing-recital** : Renaissance gitaar door Jurgen De bruyn.
- 12u30: **lunch** (neem je lunchpakket mee)
- 14u00: **Algemene ledenvergadering**
- 14u30: **Open podium** en samenspel
- 15u30: **Concert** Anna Kowalska en Anton Birula: barokluiten, teorbe en barokgitaar
- 17u00: **Afscheidsdrink**

Prijs:

Luitdag en concert **gratis** voor iedereen

Meer inlichtingen op het secretariaat:

Greet Schamp
tel 03 / 289 01 19

Programme Journée du luth
Dimanche 10 octobre 2004

En collaboration avec
L'Académie de Woluwe-St-Lambert
Avenue des Deux Tilleuls 2a, 1200 Bruxelles

Programme

Durant toute la journée :

- ***Exposition d'instruments** par luthiers belges et étrangers*
- *Vente de **partitions** et de **CD**.*
- *Nouveau cette année : **Clinique du Luth**. Faites examiner votre instrument et bénéficiez des conseils gratuits d'un luthier pour son réglage et son entretien.*
- *9h00-9h30 : **Accueil**, café ou thé*
- *10h00 : **Conférence-atelier** : Psaumes pour luth par Christine Ballman.*
- *11h00 : **Conférence-concert** : Guitare renaissance par Jurgen De bruyn.*
- *12h30 : **Lunch** (apportez votre casse-croûte)*
- *14h00 : **Assemblée générale***
- *14h30 : **Podium libre** et jeu d'ensemble*
- *15h30 : **Concert** Anna Kowalska et Anton Birula :Luths baroques, théorbe et guitare baroque.*
- *17h00 : **Verre de l'amitié***

Prix :

*Journée et concert **gratuits** pour tous.*

Plus d'information :

Jean Cordaro
03 / 457 92 66

Concert

Anna Kowalska

&

Anton Birula

Anna Kowalska en Anton Birula studeerden elk eerst klassieke gitaar in hun respectievelijke geboortelanden Rusland en Polen en leerden mekaar kennen aan het Conservatorium van Den Haag waar ze beiden luit studeerden bij Toyohiko Satoh. Anton studeerde daarnaast ook luit bij Konrad Junghänel in Keulen. Zij brengen samen het niet vaak gehoorde repertoire voor barokluitenduo (o.a. François Dufault) en ze herschreven zelf werken (waaronder J.S. Bach en Marain Marais) voor nieuwe combinaties ook met barokgitaar en teorbe. Op onze luitdag brengen zij een greep uit dit repertoire. Ze waren reeds te gast op verschillende festivals en bij radio en tv-stations.

Brussel

Bruxelles

10/10/2004
15:30

Anna Kowalska et Anton Biroute ont étudié tous les deux la guitare classique dans leur pays d'origine, respectivement la Russie et la Pologne. Ils se rencontrèrent au conservatoire de la Haye, alors qu'ils étudiaient le luth avec Toyohiko Satoh. Anton suivit ensuite les cours de Konrad Junghänel à Cologne. Ils interprèteront ensemble une partie du répertoire peu connu des duos pour luth baroque, en particulier de François Dufault. Ils nous feront partager leurs transcriptions de Bach et Marin Marais, ainsi que des arrangements surprenants pour guitare baroque et théorbe. Ceux parmi nous qui ne les ont pas encore entendu à la télévision, la radio ou lors de festivals découvriront leur talent lors de notre journée du Luth .

http://www.luteduo.com/

Journée du luth

Académie de Woluwe-St-Lambert
Avenue des Deux Tilleuls 2a, 1200 Bruxelles

10/10/2004
9:00 - 17:30

Luitdag

Academie St-Lambrechts-Woluwe
Tweelindenstraat 2a, 1200 Brussel

Transport en commun

A 10 mn de la gare centrale. Depuis la halte Centrale B, prendre le métro 1B direction Stockel, descendre à Montgomery.
Remonter l'avenue de Tervueren et prendre la 2° rue à droite. La rue des Deux Tilleuls est dans le prolongement de la rue de Trévires (voir plan).

En Voiture

Ring de Bruxelles direction Liège. Prendre l'autoroute E40 direction Centre. Suivre Montgomery en restant sur la voie latérale. Prendre à droite l'avenue Dietrich avant le rond point (voir plan).

Co-voiturage : Contactez le secrétariat.

Openbaar vervoer

Op 10 minuten van het Centraal Station:
Vanaf halte centraal B metro 1B richting Stokkel nemen tot halte Montgomery. Neem op de Tervurenlaan de 2de straat rechtsaf. De Tweelindenstraat is in het verlengde van de Trevierenstraat (zie plan).

Per auto

Ring rond Brussel, richting Luik. Neem de E40 richting Centrum. Volg Montgomery en blijf op de zijbaan. Ga op de R. Whitlocklaan rechtsaf voor de rotonde , dit is de H.Dietrichlaan (zie plan).

Car pooling:

Neem contact met het secretariaat

E40
Reyers

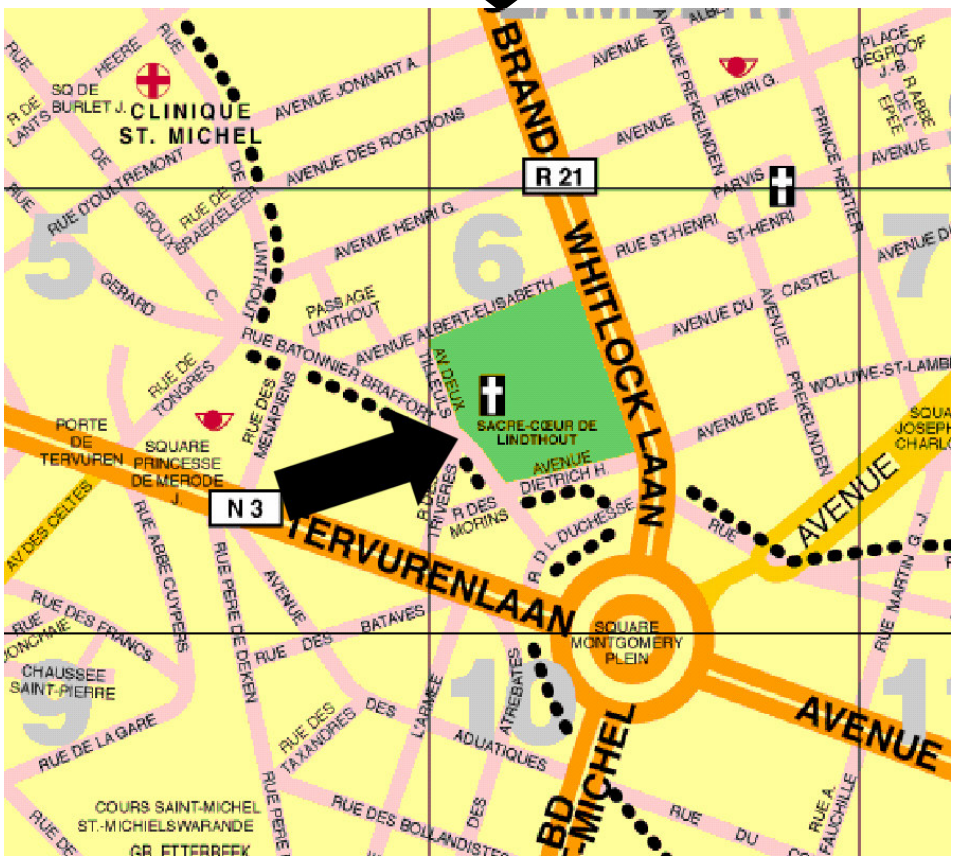

De Belgische Luitacademie is een feitelijke vereniging die als doel heeft contacten te leggen tussen de luitliefhebbers in België.
Het lidgeld bedraagt per jaar 20,00€ (België) of 25,00€ (buitenland) of 10,00€ (student).

L'Académie belge du Luth *est une association de fait dont le but est de favoriser les contacts entre les passionnés du luth en Belgique. La cotisation annuelle est de 20,00€ (Belgique) ou 25,00€ (étranger) ou 10,00€ (étudiant).*

Compte bancaire / Bankrekening : **310-1293656-53**
Secrétariat-Secretariaat & Rédaction -Redactie :
Greet Schamp
Prins Boudewijnlaan 133, B-2650 Edegem
tel & fax : 03 289 01 19
E-mail : lut.acabel @advalvas.be
Internet site : http://users.belgacom.net/lute

Les articles publiés n'engagent que la responsabilité de leurs auteurs .

De artikels verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.